

Geschied- en Oudheidkundige Kring der Antwerpsche Kempen, Taxandria.

BULLETIJN

3e JAARGANG, 1931, 3e AFLEVERING.

Geschied- en Oudheidkundig Congres-Tentoonstelling der Antwerpsche Kempen te Esschen.

Na de welgeslaagde Geschied- en Oudheidkundige Kempische Congres-Tentoonstellingen van Turnhout, Brecht en Gheel, werd de vierde prestatie dit jaar, van 16^{en} Augustus tot 13^{en} September, te Esschen in de Noorder-Kempen, onder de hooge bescherming van Z. M. den Koning, gehouden.

Het onderwerp, welk het Inrichtings-Comiteit had uitgekozen, ging over: Het Gildeleven, of de Schuttersgilden en de Neerlingen in de Antwerpsche Kempen. Het werd uitgewerkt met de medewerking van den Oudheidkundigen Kring van Esschen en de ondersteuning van Staats-, Provincie- en Gemeentebesturen. Verdienen sommige Heeren van den Oudheidkundigen Kring van Esschen allen lof, men moet niet min hulde brengen aan de Heeren Burgemeester, Schepenen en Gemeenteraadsleden, die waarlijk al gedaan hebben wat zij konden om de inrichting te doen gelukken. Deze Kempische Congres-Tentoonstelling overtrof dan ook alle verwachting. De ontvangsten op het Gemeentehuis waren grootsch, de feestelijkheden puik. De Weledele Heer Gouverneur opende de Tentoonstelling; Zijne Excellentie de Heer Petitjean, Minister van Schoone Kunsten en Wetenschappen, met den Secretaris-Generaal den heer Nyns, vereerde de schuttersfeesten met zijn tegenwoordigheid.

De uitstap naar Holland en de Calmpthoutsche heide genoot allen bijval. De ontvangsten ten gemeentehuizen van Rosendaal, Bergen-op-Zoom en Ouden-Bosch waren schitterend. De algemeene voorzitter, Kanunnik Jansen, O. Præm. zond te Rosendaal een telegram aan H. M. de Koningin, die een hartelijk antwoord aan Voorzitter en Congres-leden wederstuurde. Te Rosendaal was door het Gemeentebestuur een prachtige Tentoonstelling van oud zilverwerd door het Gemeentebestuur voor de bezoekers ingericht; te

Bergen-Op-Zoom was de Heer Burgemeester met geheel den Raad aanwezig, had er een Tentoonstelling van Archieven, zeer belangrijk voor onze Kempen op na gehouden, en liet het stadhuis en menige andere kunsthuizen in al hun deelen bezichtigen.

Te Esschen zelf behaalden de Schuttersfeesten, rijkelijk ondersteund door den Heer Levita en prachtig op touw gezet door M. Smevers en andere Schutters, buitengewonen bijval. Tijdens het Congres, waar Kempische studiën over het Gildeleven door vooraanstaande geleerden werden voorgedragen, werden menige historische aangelegenheden merkwaardig behandeld. Maar de kroon van alles bleef toch de Tentoonstelling, ingericht in de Vakschool, waar ruime zalen voorhanden waren, die prachtig werden opgesmukt, in kleine salonnetjes herschapen, prijkte het Kempisch Gildeleven in elf afdelingen. Zelfopofferende juffrouwen uit Esschen, in oude kleedij, deden er met een niet te genoeg te loven bereidwilligheid onder het beleid van de ijverige Juffrouw C. Kenis, den dienst. Het atelier en de verzameling van een Kempisch schilder, ingericht door de heeren Schuermans en Beugnies, aan wier talent en bedrijvigheid een bijzondere hulde werd gebracht, was een der voornaamste aantreksels der Tentoonstelling. Heerlijk prijkten hier meesterstukken van Kempische schilders, Faes, Ziesel, Boom, Francken, Schuermans, enz. De ambachten en neeringenzaal was met kostelijke oude beelden van St. Severus, St. Eligius, St. Bonifacius, St. Nikolaas en patroonheiligen van ambachten, en vele voorwerpen der neeringen versierd. De Folklorezaal trok de aandacht om de verscheidene eigenaardige stukken uit het volksleven. De Raadzaal eener Kempische gemeente was rijk gestoffeerd en herinnerde ons aan een heerlijke ontvangstkamer der gemeenteoverheden. In de kapel schitterden de bijzonderste heiligen der Kempen en menig voorwerp van den godsdienst onzer vaders. De Rederijkkamer vertoonde het intellectueel leven der Kempische dichters en letterkundigen. Te midden gilden en ambachten speelde de herberg haar rol en was dan ook niet vergeten met al haar benoodigheden tot het verhoog toe, waar de vedel- en blaasmuzikanten hunne gasten veraangenaamden. De moderne gilden waren er ook vertegenwoordigd, maar de indrukwekkendste gildezaal was de groote schutterszaal, gewijd aan de St. Sebastiaans- en St. Jorisgilden, met hunne kostbare breuken, vaandels en schilderijen. Het winkeltje « In 't Kalkoentje » bracht eene zoete nota in dit algemeen volksleven. Onbaatzuchtige tentoonstellers, waartusschen de familiën Claes, Van Herck, Omeganck, Ploegmans, Renneboog, Pelgrims, Kenis, Dierckxsens, Van Nuten, Van Geen, de Merode, de Renesse-Breidbach, de Tranoy, de abdij van Tongerlo, Meeusen, de kerken van Hoogstraten, Esschen en Wuestwezel, te samen met de Musica van Antwer-

pen. Brussel. Turnhout. Brecht. hadden prachtige voorwerpen afgestaan. De verscheidene zalen en vensters waren kunstig geschilderd onder de leiding van de Heeren Van den Wildenberg. Naulaerts. en Van Rosendaël.

Ten slotte mogen wij tevreden zijn over dit heerlijk vertoon en drukken de hoop uit dat deze tentoonstelling veel hebbe bijgebracht om de Kempen beter te doen kennen en meer belangstelling te verwekken voor al wat het schoon verleden onzer streek eens heeft verwezenlijkt.

TAXANDER.

De Gevel- en Veldkapellekens in de Kempen.

Het volksgeloof is vol van zienlijk betrouwen in Maria, de hemelsche Moeder. Zie in onze steden Antwerpen. Lier. Mechelen. Brugge. Gent. Namen. enz. en niet minder, vooral in de laatste tijden, te Turnhout, die kapellen op de hoeken der straten, kunstig afgewerkt met gebeeldhouwde Madonas, of in de werkmangebuurtten de houten kapellen aan de muren, met houten beeld, naief geschilderd of gekleed naar Spaanschen trant. Bemerkt in de dorpen, de nissen aan de hoeven en aan den hekstiijl, of pronkend aan de boomen: bloemen, licht en papier-guirlanden wijzen op het bestaande vertrouwen der volksziel.

Hoe menige duurzame herinneringen, hoe vele schoone sagen en legenden staan er niet in verband met die kapellekens! De ziekte, die den veeatal, de droogte of de regen die den oogst bedreigt, de besmettelijke ziekte die slachtoffers maakt, de dankbaarheid voor een verkregen gunst, de hoop op de bescherming der Moeder Gods, ziedaar de reden van die Maria-huisjes. De kapel heet de vergadering plaats, waar, met de Kruisprocessie, de priester de landen zegent: waar, op Half-Oogst, hij aan de aanwezigen des H. Sacraments zegen schenkt. Bij den lijkstoet houdt men stil voor de kapellekens en aan de kruiswegen, om er een Onze Vader en Wees Gegroet te bidden voor den afgestorvene. In de Mei maand komt de gemeente er samen om het Rozenhoedje te lezen. In 't geniep stort de enkeling er zijn harte uit voor het verborgen verlangen. Welke vroomheid van ons diep geloovig volk ontwikkelt zich bij die schoon gelegen, prachtig versierde, volkskunstachtige kapellekens!

Na de lezing in de maand October in Taxandria door den heer

K. Van Nyen gehouden, besloot de Oudheidkundige Kring een gewestelijke afdeling te vormen, aangesloten bij het « Werk van kapel en Beeld » te Gent gesticht, en al in het werk te stellen tot het bewaren en herstellen zulker Kapellekens. Nog meer, wil Tanxandria de volksverhalen en gebruiken daaraan verbonden opboeken. Daarom doet de Kring een oproep aan al zijne leden om dit werk te ondersteunen en zal giften en geschriften met dank in het Museum, Mermansstraat 21, Turnhout, ontvangen.

J. E. JANSEN.

Reglementen en Gebruiken der stad Turnhout in de XVIIe eeuw.

ORDONNANTIE OPT STUCK VANDE LAZARUSSEN GEEMANEERT
(1678).

Alsoo bevonden is by experientie, dat de melaetssche menschen of Lazarussen binnen deze Vrijheijt die gelijk hoe lanck ende meer sijn voortgaende in groote onregeltheijt ende scorflicheijt, jae in groote menichte gaen drincken, in huijsen, herbergen ende andere plaetsen. sonder nochtans eenighe de minste onderscheijt te mercken, maer sijn hunner groote assurantie begevende onder andere ingesetenen tot groote perijckel van insgelijckx besmet te worden, om allen d'welcke te voorkomen ende daer op eene goede pollicie te stellen, soo ist dat mijne Eerw. Heeren die Schouteth en Schepenen deser stadt ende Vrijheijt van Turnhout (naer vermoegen ende uijt crachte der opene brieven wijlen onsen Genaedighden Heere den Keijser hoochloffelijcker memorie de date 19 October 1547:) hebben goed gevonden te ordonneren, gelijk zij doen mits desen dese naervolgende articulen:

Inden 1° dat egen melaeten oft lazarus persoon tsy man oft vrouw, hoedanich die oft wie het soude mogen wesen en sal vermoegen te verkeeren, gaen, staen, oft converseren in eenighe huijsen oft herbergen, veel min hun oock begeven tsy op de merckten oft straeten ten vergaderinge ende onder het geselschap van eenich volck.

Item mits oock bevonden wort, dat deselve Lazerussen hun soo verre verstouten, dat de selve int middel van de kercke onder de gemeynte syn remende hunne plaetsen, soo woort wel expresselyck verboden, dat deselve niet voorder hun in de kercke en sullen vermoegen te begeven als voor in de kercke ontrent het clockenhuijs ende thooren om alsoo den dienst Godts te hooren.

Item en sullen de melaetse persoonen oft Lazarussen woonende in de huysinge genoempt de Laserye alhier alle weecken maer twee daghen, te

weten des maendaghs ende vrydaegs mogen omgaen binnen dese Vrijheijt voor de goede Liedens huysen, om aldaer om Godts wille hun broot enge noodtdruft te bidden.

Item gelijck deselve resterende dagen in de weecken sullen vermogen te gaen bidden hunne nootdruft op de goluichten alhier.

Welverstaende nochtans dat de selve Lasarussen oft melaetse persoonen woonende als voorseyt is, sullen gehouden sijn voor op hunne mantel te dragen eenen cooperen schilt den welcken wegens dese gemeijnte aen de selve sal behandicht worden.

Ende dier volgende alsoo ommegeaende sullen tijt de selve wooninge maer twee melaetse (: naer voorgaende lotinge onder hun te doen :) mogen op de weecken als voorsejt is ommegeaen, hebbende den eenen persoon een cruyck inde handt, ende den anderen eenen corf, welke noodtdruft alsoo ommegehaelt sijnde, sullen de selve int thujs comen gehouden sijn te paerten ende te deelen.

Sullen insgelijck de voornoemde melaetse persoonen bidden voor de Liedens hujsinghen, gehouden sijn te verblijven van de deuren oft poorten der selve huysinge seven voeten.

Item sullen de voorscreven melaetsche personen sittende in den dienst Godts, als voorscreven is, ten versoecke van den ceuster, gehouden sijn den selven int luyden der clocke te assisteren.

Item sullen insgelijck de selve Lasarussen gehouden sijn aenstonts (soo wanneer eenighe huijten Lasarussen alhier sullen comen) aen de selve de advertentie van dese ordonnantie doen om hun daer aen te reguleren, op pene van arbitrale correctie op de voorscreven Lasarussen alhier woonachtigh te verhaelen.

Mits geconsideert woort dat de Lasarussen alhier woonachtich ende omgaende als voorseyt is genochsaem hunnen noodtdruft connen becommen soo sullen boven dyen de voorscreven Lasarussen woonende in de voorscreven hujsinghe gehouden sijn te verblijven binnen dese Juridictie sonder op een andere dorp oft gemeynte hunne noodtdruft te gaen bidden, gelijck insgelijckx de afgesetene Lasarussen gehouden sullen wesen te blijven onder hunne Jurisdictione oft district.

Ende oft het gebeurden dat eenige Lasarussen woonende in de voorscreven huysinghe comende te sterven, eenighe goederen waeren achterlaetende, sal t'selve goet accesseren tot behoef ende onderhout van de selve Lasarije, soo verre sij egeene kint oft kinderen hebben, ende in cas van kint oft kinderen, soo sal d'een helft wesen voor het kint oft kinderen, ende andere helft tot het behoef der wooninghe voorscreven, welke helft, in dijen gevalle, sal aenveert worden bij den Almoessenier.

Ende soo wie van voorscreven melaetse persoonen contrarie sal doen, ende aen deze ordonnantie in alle haere pointen niet en voldoet, sal voor de eerste reyse vervallen in eenen boete van thien stuyvers, voor de tweede reyse in een boete van twintich stuyvers tot het behoef van den geene diese calengieren sal, voor welcken brueck t'sy voster oft dienaeren, sullen vermoegen aen de selve melaetsche afnemen den mantel, tottertijt den selven sal gelost wesen.

Welcken volgende oft gebeurde, dat iemant der selve melaetsche alnoch voorders bevonden wierden gepeceert te hebben, soo sal de selve voor de derde reyse ter ordonnantie van mijne heeren Schouteth ende Schepenen ter correctien gestelt worden aen eenen block te water ente te broode naer eysch ende gelegentheyd der saecke.

Verbiedende ingelyckx aen alle tappers, herbergiers ende andere ingesetenen van aen nymandt der voorscreven melaetsche persoonen woonende in de Lasarije alhier iet te geven, ten sij de selve het voorscreven tecken

sijn dragende, nechte oock aen egeene Lasarussen binnen dese Vrijheijt sijnde in de huysinghe ter herberghe te nemen ende te setten op pene van sesse gulden versoekkende ende reconmederende insgelyckx aen alle de ingesetenen deser Vrijheijt de voorscreven Lasarussen woonende in de Lasarije ende omgaende als voorscreven is, de selve liberalijck om Godts wille mede te deijlen, ende oock tot ende in de voornaemde huysinge te seijnden t'geene Godt tot onderhout der selve, in een iders hert sal ingeven oit storten.

Houdende niet te min alle voorgaende ordonnantien voor soo veel sij aen dese niet en sijn contrarierende in hun volle vigeur. Actum in collegio Dominorum dezen 9 Sberi 1678. Publicatum ter puijen af ten overstaen des Heeren Schoutets ende Schepenen als naer andere omstanders, desen 9 octoberis 1678.

Publicatum den 16 feb. 1687.

PROOST

Publicatum den 19 feb. 1690.

PROOST.

Getrokken uit het: *Ceurboeck der Stad ende Vryheyt Turnhout*, N° 1165, fol. 17—19.
— STADSARCHIEF TURNHOUT.

J. E. JANSEN.

Verslag over den Toestand in "Taxandria" in 1931.

Zeer Eerw. Heeren. Mijnheeren.

In de algemeene vergadering van 15 Januari van verleden jaar, gaf Uw dienaar lezing van het jaarverslag en de heer schatbewaarder J Diercxsens opname der ontvangsten en uitgaven, die met een batig slot ten voordeele van den kring sloot, waarop de heer Voorzitter het woord voerde eerst om secretaris en schatbewaarder, vervolgens al de aanwezige leden te bedanken voor hunne wederzijdse beneerstiging tot vooruitgang van den kring, bracht hulde aan het Stadsbestuur, vertegenwoordigd door den heer schepene Van Hoeck, voor de welwillende en gewaardeerde medewerking, zette verders de leden aan, ieverige propaganda te maken tot aanwinnen van kundige en naerstige medewerkers en tot aanwerven van kempische oudheidkundige voorwerpen om het veel bezocht Muzeum te verrijken.

In de steeds opvolgende maandelijksche vergadering werden heel wetenschappelijke en geschiedkundige voordrachten gegeven, namelijk: Het lager Onderwijs te Turnhout, gedurende de jaren 1830—1930 — en — De vrije Vakschool te Turnhout, in 't midden der 19^e eeuw, door den Heer Alfons Dierckxsens, schoolhoofd te Turnhout; — Een woordje Geschiedenis over de Abdij van Postel en haar bibliotheek, door den E. H. Kan. Van Nieuwenhuysen;

— De Folklore en de Bloemen, door den Heer Boone L., advocaat te Turnhout; — De Heeren van Assendelft te Beersse en te Vosselaer, in de XVIe eeuw, door den Z. E. Heer De Molder, pastoor te Oostmalle; — De Veldkapellekens — en — Het huishouden van een dorpspastoor in eene Kempische gemeente in 1784, door den Hr Karel Van Nyen, te Beersse; — De begrafenis gebruiken, door Z. E. Heer Kan. Jansen.

Korte mededeelingen en besprekingen werden door verscheidenen gehouden.

Taxandria nam, op uitnoodiging van het inrichtend komiteit onder voorzitterschap van Dter Van Doninck, bij afvaardiging ieverig deel aan de Ste Dymphna tentoonstelling te Gheel, en hield zelfs aldaar op Dinsdag 26 Mei hare maandelijksche vergadering waar ons medelid Dter Van Doninck door een wel ingestudeerde voordracht over « De Bronnen der legende van Ste Dymphna » de aanwezige leden gedurende ruimen tijd boeide.

Op 11n Juni had Taxandria de groote eer een der oudste leden, Monseigneur Heylen, bisschop van Namen en geboortig van Casterlé-bij-Turnhout te mogen ontvangen. Het was de heer Baton du Four, burgemeester der Stad, omringd door het Schepencollege en tal van gemeenteraadsleden, die in het museum een hartelijken welkomsgroet tot Zijne Doorulchtige Hoogwaardigheid uitsprak en hem prees en huldigde bij de herdenking van zijn gouden priesterjubileum. Waarop Taxandria's Voorzitter, in naam van den Heer Van Hoeck, voorzitter van Taxandria's Beheerraad — te Brussel weerhouden — op zijne beurt als woordvoerder van den Kring, een geestdriftige en warme hulde bracht aan den grooten zoon der Kempen. — Een ontroerend dankwoord van Zijne Hoogwaardigheid, vol eenvoud en hartelijkheid, besloot deze feestzitting, onder het drinken van den eerewijn, waarna de prachtige zalen van het museum werden bezocht.

Op 24 Juni kreeg Taxandria's Museum het bezoek van Dter Doppelfelt, hulpconservator van het Museum te Berlijn, die afgevaardigd was om eenige wetenschappelijke inlichtingen in te winnen over voorhistorische stukken.

Op 11 Juli vertrok het bestuurlid, heden Hoog Eerwaarden abt Bouwens, dat jaren lang met onverdroten iever, grondige kennis en ongekende opoffering onze velerlei werken heeft gesteund en tot bloei gebracht; — naar de Norbertijner Abdij van Leffe, bij Dinant, als overste, waar hij op 6 November tot prelaat benoemd werd. Welgemeene gelukwenschen en verdiende dankbetuigingen werden hem gezonden.

Taxandria nam ook werkdadig deel aan het vierde Geschieden Oudheidkundig Congres — 29 Oogst tot 1 September. — met

merkwaardige tentoonstelling te Esschen. — Men raadpleegt enkel de namenlijst van Eere- en Inrichtingscomiteiten der officieele afvaardigingen en der voordrachtgevers — om u te overtuigen der zorgvuldige medewerking.

In de vergadering van October, bij de voordracht van den heer Van Nyen over de Veldkapellekens besloot Taxandria een gewestelijke afdeling te vormen aangesloten bij het «Werk van Kapel en Beeld» te Gent gesticht — en alles in het werk te stellen tot het gebruiken daaraan verbonden op te boeken.

Eene lange reeks van giften en geschenken werd aan Taxandria gedaan, die allen tot eer strekken der milde begiftigers en eene oprechte dankbaarheid verwerven en tot voorbeeld strekken: — kortelings zal de lijst dezer weldoeners aan den ingang uitgehangen worden in een gebeeldhouwde kader, Taxandria ter hand gesteld door den Z. E. Voorzitter Kan. Jansen.

De sedert lang ontworpen standregels der vereeniging zonder winstgevend doel «Taxandria» werden in de vergadering van 16 November met gemeenen rijpen overleg goedgekeurd en van de noodige handteekens voorzien, ten einde ze aan de wettige formaliteiten te ontwerpen, en op 10 December werd eene akte van overeenkomst met het Stadsbestuur verlijdt, zoodus dat het spreekwoord bewaarheid werd: «Einde goed, alles goed».

Taxandria verloor den 19 November een der grootste bewonderaars en der ijverigste beschermers, namelijk den Heer Alexander Diercxsens. Eere-Voorzitter der Rechtbank te Turnhout. Hij was lid van de eerste uur, volgde destijds regelmatig de vergaderingen, en stond het bestuur bij met wijzen raad en daad, in al zijne beslissingen. In dankbare herinnering weze zijn naam in de annalen aangestipt.

Ziedaar, Z. E. Heeren en Mijnheeren, een kortbondig verhaal van het leven en streven van Taxandria, in het afgelopen jaar, en vooraleer te sluiten, breng ik hier een tol van dank aan het Stadsbestuur van Turnhout, voor hare kranige medewerking — de innige getuigenis van erkentelijkheid aan al de leden, die door hun gezamenlijk beleid hebben medegewerkt tot den bloei van den kring: — eenen blijk van verknochtheid en dankbaarheid aan den Z. E. Heer Kan. Jansen, den ieverige en hoogstgewaardeerden Voorzitter, voor zijne vaste en overtuigde toewijding aan al wat den Kring aanbelangt.

Met vereenigde krachten blijve de Kring voordurende de baan van vooruitgang bewandelen, en vereerd zou ik mij achten, indien mijne zwakke krachten hiertoe iets zouden hebben bijgedragen.

JOS. STEFENS.

Kempische Boekenschouw.

Archives du Château de Belval. Fragments généalogiques concernant la contrée d'Ath par RAYMOND DE MAHIEU. — (Annales du Cercle archéologique d'Ath et de la Région. t. XVI. 1930). In deze belangrijke bijdrage tot de geschiedenis der voorname familiën van de Kempen, spreekt de schrijver over de familie van Steenhuis waarvan een tak in Wechelderzande en St. Pieters-Lille gevestigd was. Hieruit verspreidden zich loden te Poederlé, Herenthals, Turnhout, Corsendonk, Weelde, en ontsproot de familie Wouters gezegd van Steenhuis, verwant aan vele andere familiën der Kempen en gevestigd te Turnhout, Poederlé, enz. Met deze familie wordt hier ook de familie Van der Voort besproken. Deze had vertakkingen te 's Hertogenbosch, Hoogstraten, Meerle en vooral te Arendonck en Antwerpen. Deze studie schiet een nieuw licht over de familiegeschiedenissen der Kempen en onthult ons menig onbekenden naam. Moge de schrijver in zijne uitgave voortgaan. De Kempen zal er Wallonië dankbaar voor zijn.

J. E. J.

Esschen en de Noordelijke Heidestreek. — Uitgegeven ter gelegenheid van het vierde geschied- en oudheidkundig Congres der Kempen in de gemeente gehouden tijdens de maanden Augustus-September 1931. Drukk. B. Suykerbuyk-Quick, Esschen, 94 blz. in -8, met platen. G. Meeusen schrijft er: Enkele geschiedkundige gegevens over Esschen: R. Havermans: Algemeen Landschapsbeeld, Het Afwateringsstelsel, Het Natuurschoon der Noorderlijke Kempen: K. Peeters: Wuustwezel. 't Is een soort Gids voor Esschen en omstreken. De natuurbeschrijving van R. Havermans heeft er de bovenhand. De prachtige heidestreek langs de kanten van « De Nol », en de « Kalmphoutsche heide » verdiende beter bekend te worden en de schrijver heeft daarmee nuttig werk verricht. Over 't algemeen hadden wij orderlijker methode gewenscht en beter verzorgde uitgaaf.

J. T.

F. PRIMIS. — *Leen- en Cynsboeken van Grobbendonck.* — (Bijdragen tot de Geschiedenis, Augusti-December 1931, bl. 229-254). Hierin worden teksten opgegeven van: I. Het Leenboek van Grobbendonck van Jonker Augustyn Brant 1487; II. Het Erfcynsboek van Ouwen van Ridder Anthonis Schetz, gehouden door Balthasar Schellincx, ontvanger (1620). Kostelijke bijdrage tot de goedenissengeschiedenis en de Toponymie der Kempen.

X.

In « La Métropole » van Antwerpen, Augustus-October 1931 verschenen van de hand van PONS verscheidene artikels over « *Ges-
tel et ses Châteaux* ». Deze kasteelen en hunne eigenaars vervulden
een zekeren rol in de geschiedenis der Kempen en verdienen de aan-
dacht der geschiedschrijvers te houden.

X.

Z. EXC. MGR HEYLEN, Bisschop van Namen, Oud-Abt
van Tongerlo. — Bij het vijftigjarig Priesterjubileum van Z.
Exc. Mgr Th. L. Heylen. Levensschets door KOENRAAD DE
WITTE, O. PRAEM., met houtsneden van Kallist Fimmers O.
Præm. [Tongerloo, Druk. Ste Norbertus, 1931.] Langwerpig, 67
blz. — Dit boekje is keurig gedrukt en wel geschreven, versierd
met houtsneden, hoogst modern, slordig afgewerkt. Het eerste deel
waarin de kindsheid en het jongelingschap tot aan het klooster van
Mgr Heylen verhaald worden is boeiend als een roman. Het tweede
deel, Monseigneur als student te Rome en abt van Tongerlo, is
niet evenmin aantrekkelijk, maar het derde deel, als bisschop van
Namen, is slechts een aanhaling van titels. Die prachtige figuur van
den grooten bisschop komt hier niet genoeg op den voorgrond. Wij
die twintig jaar onder zijn vaderlijken en herderlijken staf geleefd
en twee boeken daaraan gewijd hebben, die niet eens vernoemd
worden, kunnen met die alzo bleek geschetste figuur geen vrede
nemen. Er wordt weinig gezegd van de karaktervolle en grootsche
houding van den Bisschop tijdens den oorlog, van zijn vaderlands-
liefde, van zijn Vlaamschgezindheid, maar in het ééne België, van
zijn katholieke actie, enz. Neen, een voortreffelijk beeld van den
reuzenarbeid van een der grootste Kempenaren, ja laat ons zeggen
van een der grootste Belgen, wordt daar niet gegeven. Wil dat nu
zeggen, dat wij het boekje geheel afbreken. Verre van ons zij zulk
gedacht. Wij aanzien het als een pietetshulde van een jonge hand
die later wel wat beters zal voortbrengen. Wij bevelen het zelfs
als vulgarisatiewerkje gaarne aan.

J. E. J.

PRIMS FL. — Campinia Sacra N° 1. *Sint-Agnetendal te
Arendonk*. Antwerpen, Boekh. « Veritas », [1931]; kl. in-4; 84
blz. pll. — Schoon gedrukt, met eenige platen opgeluisterd, geeft
dit boekje een heerlijk historisch overzicht van dit eerbiedwaardig
Franciscaansch klooster, van af zijn ontstaan tot aan den dag van
heden. Het is een schoone aanwinst voor de kerkelijke geschiedenis
der Kempen. Wij zijn het geheel en gansch eens met den schrijver
om van ieder der kleine godshuizen der Kempen een monographie

VOORZITTER DIERCXENS.

te schrijven, die het hare bijdrage om onze Kempen en ons volk beter te leeren kennen. Tot diepere kennis van het leven dier zusters hadden wij wat meer gewild over hun bedrijvigheid en innerlijk leven, en ook hier en daar een bron in voetnota te mogen lezen, om verdere opzoekingen te kunnen doen. Moge de schrijver nog meer zulker monographies ons geven.

J. E. J.

In Memoriam

Alexander Leopold Joseph Diercxsens, echtgenoot van Dame Elisabeth Schoubben, Eere-Voorzitter der Rechtbank van Eersten Aanleg te Turnhout, Voorzitter der besturende commissie van het verbeterings Etablissement te Merxplas en van het Gevang te Turnhout, Beheerder der Koolmijnen van Courcelles-Nord, Commandeur der Kroon-Orde, Officier der Leopold's orde, vereerd met het burgerkruis van 1e klas en van de herinneringsmedaljes van Z. M. Leopold II en van het Eeuwfeest, geboren te Herenthals den 20en Juli 1838, overleed godvruchtig te Turnhout den 19 November 1931.

De voorgaande titels zeggen genoeg welk eerbiedwaardig man de overleden was. Maar die titels waren niet uitsluitend eeretitels voor hem. In het zijn eender welk bestuur de overledene plaats nam, vereerde hij de plaats met zijn breed doorzicht, zijn fijn verstand, zijne werkdadige deelneming, zijn groot hart. Recht door, in al zijn beslissingen, niets dan het recht en de waarheid behartigend, was hij de onpartijdige man die het goed, waar het zich ook mocht bevinden, voorstond. Zijn omgang met eenieder was buitengewoon hartelijk; daarom werd hij bemind en geëerbiedigd van grooten en kleinen. Taxandria vond in hem een bewonderaar en beschermer van het eerste uur. Wanneer zijn gezondheid het hem nog toeliet woonde hij zeer dikwijls de vergaderingen bij. De geschiedenis was zijn geliefd vak in de ledige uren, vooral de geschiedenis van Turnhout en de Kempen. Zeer intellectueel aangelegd vond hij genoeg met dit al in te diepen en grondig te bestudeeren. Zijne rijke boekerij vergrootte hij met al aan te schaffen wat zijne streek aanging.

Taxandria verliest in hem een ijverig beschermheer en brengt dan ook in alle dankbaarheid hulde aan den rechtschapen, geleerden en werkzamen Voorzitter.

Moge zijn voorbeeld tot navolging aan vele Turnhoutenaars en Kempenaars dienen. Zijne nagedachtenis blijft in hooge eere in onze Annalen aangeboekt.

J. E. JANSEN.

Aanwinsten voor het Museum

Aaankoop: Eiken glazen kast in Noord-Kempeischen stijl der XVIIIe eeuw. — Koperen bontpeiltjeskoker. — Portret van Mgr Verwimp. — Matrijs-stempel (Empire) van Wechelderzande. — In bruikleen van Mr Moitić, burgemeester van Casterlé: gekleurde printjes en kerkboek.

Giften: Turnhoutsche tabakzakken met marken, van J. Stefens. — Mannekenspapieren uit het begin der XIXe eeuw, van de firma Brepols en Dierckx Zoon, alsook speelkaarten. — Eiken cerelijst, koperen en houten pijpenkokers, tabaks- en snuifdoozen, Kempische spijskaarten, doop- en doodskroontjes van kinderen, van Kanunnik J. E. Jansen, O. Præm. — 5 zwart grijs-beprinte borden, van V. de Munter. — Herinneringsmedalie van Esschen, van L. Smeyers. — Doodsprintjes van A. Van Mechelen, Baron de Fierlant, Juffrouw L. Roest. — Gallo-romeinsche urne, van K. van Nyen. — Pleisteren beeldje van Fraikin, romeinsch lampje, van A. Strymans. — Turnhoutsche tijkzegels, van R. De Groux. — Boekj: « Onderwijs Baelen », van J. De Ceuster. — Uithangborden: « Het Bruin Paard » en « De Klok », van Mr De Keyn-Biermans. — Portret Burgemeester Dierckx, en pijpenrek van Mpij Orpheus.

Aan allen onzen hartelijken dank.

HET BESTUUR.